

Лицар і змій

Леся Храплива-Щур

Всі "Рисі"¹⁾ дуже здивувалися, що братчик приніс їм на сходини образок лицаря у залізному панцирі²⁾. Лицар рубав мечем сьомиголового змія, і видно було, що ще трохи, і змій загине. Лицар це вже мабуть знав, бо усміхався переможно, сидячи на своїм білім, стрункім коні.

"Рисі" приглядалися йому з усіх сторін, а далі стали розпитувати: чи цей лицар бува не святий Юрій, і що злого зробив цей змій, і чи якби наїхати на нього танком — він видержав би. Про танк питав, звичайно, Ярکو, бо він завжди щось таке не до речі питає, щоб весь рій сміявся. І справді, сміялися всі, а Олесь став повагом роз'яснювати, що коли ще жили змії, не було танків. А тепер, коли є танки — вигинули вже змії.

Були б довго сперечалися, якби братчик не поклав кінця суперечці:

— Таких багатоголових зміїв на світі ніколи не бувало.

Це тільки люди переказували про них одні одним у казках.

Майже кожний нарід зберіг у себе таку казку про хороброго лицаря, що вбив такого змія...

— О, я хотів би бути таким лицарем! — вигукнув ні з цього ні з того Ярکو, і всі вже думали, що треба знов сміятися. Але братчик відповів зовсім поважно:

— Ясно, що так! Кожен новак повинен старатися стати таким лицарем!

— Справді? — посипалися питання з усіх боків.

— А як же це можливе?

— Братчику, ви хіба жартуєте?!

— Хіба це можуть бути жарти, коли говоримо, який повинен бути новак? — спитав братчик. — Звичайно, що меча й шолома³⁾ він не носить, хіба лиш на забаві чи на сцені, але хіба це найважливіше у лицаря? Тож куди важніше, щоб він не боявся нічого.

— О, я нічого не боюся! — вихопився знов Ярко. — Я завжди перебігаю вулицю, коли світить червоне світло!

— А кому ця твоя відвага допоможе? — спитав братчик.

— Я... я не знаю... — зайнявся Ярко.

— А то відвага повинна помагати комусь? — мусів знати Левко.

— Так, правдива відвага має комусь помагати. А перебігаючи вулицю, коли це заборонено і нею їдуть авто, можеш тільки накоїти лиха собі і другим!

— А як же тоді показати, що я відважний? — зажурився не на жарти Олесь.

— Тоді, коли твоя відвага справді потрібна. Ось трапиться тобі, що зробиш яку шкоду, тоді треба бути відважним і признатися, що це ти зробив. Інакше можуть покарати кого невинного. От наш Ромко признався, що збив шибу в домівці.

— А коли вуличник мені підбив око, бо я його відштовхнув, бо він хотів бити нашого Василька — то я був відважний? — і Левко вказав з гордістю на своє, ще трохи підпухле око.

— Так, ти був справді відважний, коли треба було боронити молодшого брата. Та не лиш у цьому полягає відвага. Треба вміти робити те, що добре, навіть, якби хто мав з тебе за це насміхатися.

— А чому хтось мав би насміхатися?! — сказав Ярको, але ніхто не сміявся, бо всі теж хотіли це знати.

— Є різні люди. Одні злі, і тому насміхаються, бо заздрісні, що не зуміють робити добра. А є й добрі люди, тільки їх інакше вчили, і вони нас можуть не розуміти. Того й сміються, що не розуміють. От хоч би треба мати відвагу двом українським хлопцям говорити українською мовою, коли зійдуться поміж чужинцями...

Братчик розказав того дня ще багато цікавого. Грали і таку гру, що хто здобув хрестика, тоді братчик замазував чорнилом одну з сьоми голов змія.

Всі сміялися й говорили; кожний спішив здобути якнайбільше хрестиків, тільки Олесь з Нестором не могли спокійно слухати. Вертілися весь час, немов би хто насипав шпильок на їх крісла, та весь час споглядали з-під лоба один на одного.

Олесь з Нестором жили в одному домі і ходили до одної кляси. Тому й поверталися зі сходин теж разом.

— І скажи мені, звідкіля братчик знає, що ми з тобою говоримо у школі по-англійськи?! — бідькався Олесь.

— Він ніби навіть і поглянув на мене, коли це говорив!

— зажурився Нестор. — Тільки братчик навіть не знає, як з нас усі товариші сміялися б! А певно найбільше Лоренцо і Дженнаро!

Та враз Олесь щось нагадав собі і аж пристанув: — Слухай, а чи ти чув, як вони самі один до одного говорять ?

— Як же їм говорити?

— А якраз по-італійськи! — аж вигукнув Олесь. — Я не раз чув, та якось не думав про те!

— То хіба, думаєш, ми могли б теж спробувати по-українськи? — не міг повірити Нестор.

— Так, я думаю, що треба, коли братчик казав! — відповів Олесь.

— А коли вони будуть з нас сміятися?

— То ми саме будемо від-важ-ні! — процідив крізь зуби Олесь, навіть кулаки затиснув, щоб почуватися від важніше.

На другий день, ще не почалося навчання, Олесь попросив Нестора вголос по-українськи:

— Позич мені, будь ласка, стругавки! Я не взяв своєї з дому, а мені ось олівець зламався!

Нестор зіщулився і немов мурашки пробігли йому спиною. Страшний той Олесь! Нестор чув виразно, як Лорен-цо з Дженнаром насторожили вуха в лавці перед ними. А й Кліф з бічної лавки нахилив голову в їх напрямі. Та Нестор таки зібрав усі сили і простогнав:

— Маєш, застружи, тільки не поломи!

— Що ви таке говорите? — загудів над їх головами Дженнаро. Нестор чув, що червоніє, мов буряк у святвечірньому борщі. Але Олесь преспокійно зібрав стружки з олівця на папірчик, щоб не смітити по долівці і відповів:

— Я просив у нього стругавки. Бачиш? — і показав стругавку. — А говорили ми нашою мовою, бо ми обидва українці.

— Як, хіба ж ви обидва не розумієте англійської мови?

— вихилився з бічної лавки Кліф.

— Розуміти — розуміємо, але нам краще говорити рідною мовою, бо вона наша власна. І так і будемо говорити!

— відповів Олесь, глядячи Кліфові прямо в очі.

Нестор хотів вже потягнути Олеся за рукав, щоб не говорив такого, бо це може бути Кліфові навіть образливо, не то що смішно... Та Олесь сам відвернувся від Кліфа і став поспішно малювати щось заструганим олівцем на обкладинці свого чорновика. Нестор заглянув йому через плече і побачив, що Олесь малює лицаря зі змієм. Може не такого вдального, як на тому образку, що його приносив братчик, але таки можна було пізнати.

І враз Нестор почув, що хтось торкається його рамени. Це був Дженнаро:

— Слухай, старий хлопче, а гарна ця ваша мова?

— Дуже гарна! Будеш слухати, як ми говоримо, то й сам почувеш! — відповів Нестор і аж випрямився.

— Я так і думав, що мусить бути гарна, коли ви залюбки говорите нею! — і Дженнаро якось зовсім ні не сміявся, ні не гнівався.

Саме задзвонив дзвінок і Нестор не встиг ще додати, що в нас не лиш мова, а й пісні гарні... А Олесь тим часом заходився стирати радиркою одну з голов змія, що на образку.

1) Рись — невеликий звір з породи котів, що жив колись в українських лісах. Риси дуже бистрі та звинні, а тому новацькі рої залюбки приймають їх назву.

2) Панцир — металева охорона грудей. Панцирі носили в давнину лицарі, щоб в бою забезпечитися від ударів ворога.

3) Шолом — металева шапка давніх лицарів.